

Nepraš K., Kroufek R., Kubát K. & Vlačíha V.

Orchideje Českého středohoří

Oblastní muzeum v Litoměřicích, Litoměřice, 2008, 135 p. textu incl. 38 barevných map + 120 barevných foto, ISBN 978-80-87242-06-3

Orchideje odedávna poutaly pozornost lidí. Tyto zvláštní citlivé, zpravidla velmi nápadné a krásně kvetoucí rostliny lákaly a dodnes lákají alchymisty, bylinkáře, pěstitele i badatele po celém světě. Za svou jedinečnost zaplatily nemalou daň v podobě rapidního poklesu lokalit či zeslabení populací a často i daň nejvyšší – vyhynutí.

Veřejnost dostává do rukou komplexní dílo, které zpracovala čtveřice erudovaných odborníků a znalců a které poskytuje čtenářům ucelený přehled o orchidejích rostoucích v CHKO České středohoří a v jeho nejbližším okolí. V první, obecné části knihy je věcně a podrobně zpracována metodika. Navazuje kapitola s podrobným popisem a mapkou nejvýznamnějších lokalit s výskytem orchidejí v Českém středohoří. Zmíněna je i ochrana nejcennějších lokalit v minulosti a současnosti. Obecnou část knihy uzavírá zajímavá kapitola zabývající se zastoupením herbariových dokladů orchidejí ve sbírkách severočeských muzeí.

Ve speciální části je na 100 stranách zpracováno 37 taxonů a 4 kříženci vstavačovitých rostlin s výskytem v Českém středohoří. U každého taxonu je vedle českého a latinského názvu uvedena obvyklá výška a doba kvetení rostliny. Následují údaje o zařazení taxonu podle Černého a červeného seznamu cévnatých rostlin ČR (Procházka 2001), stupeň ohrožení podle vyhlášky MŽP ČR č. 395/1992 Sb. a stupeň ohrožení v rámci Českého středohoří. Jsou zde uvedeny velmi cenné údaje o počtu historických a současných (potvrzených po roce 1990) lokalit daného taxonu v regionu a úbytek lokalit vyjádřený v procentech. Autoři se vhodně vyhnuli nudnému a zdoluhavému popisu rostlin a raději jej nahradili množstvím skutečně mimořádně kvalitních fotografií. Uvedeny jsou ekologické nároky druhu, se zvláštním zřetelem na výskyt v Českém středohoří. V samostatné kapitole je stručně popsáno rozšíření taxonu v rámci ČR a podrobněji v severozápadních Čechách. Následují údaje o ohrožení a ochraně, vycházející z hluboké znalosti regionu i poznatků z konkrétních managementových zásahů. Zmíněna je variabilita taxonu a v poznámce bývají údaje k determinaci, křížencům, názvu atp. Část Floristické údaje vyčerpávajícím způsobem podchycuje všechny známé publikované údaje a výpisy z nejdůležitějších herbariových sbírek. Na závěr je u každého taxonu barevná mapa historického a současného rozšíření. V mapách se lze velmi dobře orientovat, jsou zde zachyceny větší sídelní celky, hlavní vodní toky, vrstevnice a obrysem i hranice CHKO České středohoří.

Celá publikace je dobře uspořádaná, každý čtenář velmi rychle získá přehled nejen o tom, jak daný druh vypadá, ale i kde se v minulosti vyskytoval a dodnes vyskytuje. Vážnější zájemce se může začíst do podrobného přehledu lokalit a zkusit štěstí na nějaké historické, dávno neověřené lokalitě.

Publikace je vydána na křídovém papíře s pevnou vazbou a tvrdým přebalem, má kvalitní grafickou úpravu, je do ní zařazeno více než 120 barevných obrázků (většina taxonů je zachycena na více záběrech, časté jsou i pohledy na biotop) a 38 barevných map. Daleko přesahuje rozsah regionu; pro publikace podobného typu nasadili autoři tímto dílem laťku hodně vysoko. Snad jediným nepříjemným faktem je, že z 37 uváděných taxonů je 12 vyhynulých a u 16 došlo k poklesu počtu lokalit o více než 50 %. To ale nemůžeme mít za zlé autorům.

Knihla Orchideje Českého středohoří je určena nejen odborníkům, milovníkům a ochráncům přírody, ale i široké veřejnosti. Rozhodně by neměla chybět v knihovnách muzeí, vyšších škol i příslušných veřejných institucí.

Čestmír Ondráček

Literatura

Procházka F. [ed.] (2001): Černý a červený seznam cévnatých rostlin České republiky (stav v roce 2000). – Příroda 18: 1–166.